

**Ioan Matei, Dicționar de argou francez-român,
București, Editura Niculescu, 2011, 592 p.**

Laurențiu BĂLĂ

Universitatea din Craiova,

Departamentul de Limbi Moderne Aplicate

lbala@central.ucv.ro

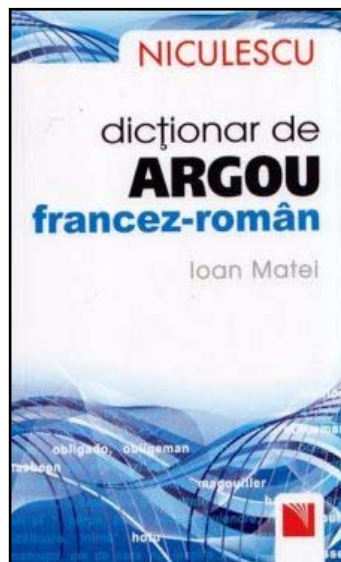
LUCRAREA lui Ioan Matei reprezintă, din punct de vedere cronologic, al treilea dicționar bilingv de argou francez-român apărut în România (după cele ale lui

Constantin Frosin – București, Editura Nemira, 1996 și Dan Dumitrescu – București, Editura Teora, 1998), toate trei purtând exact același titlu.

Din prefața volumului, ce poartă semnătura profesorului universitar și criticului Eugen Negrici, aflăm că autorul, de formație filolog, a desfășurat o intensă activitate de poet (a publicat trei volume de versuri în română și unul în franceză) și de traducător (a tradus câteva mii de versuri pentru monumentală antologie *Symbolismul european*, îngrijită de Zina Molcuț – București, Editura Albatros, 1983 –, precum și volumul *Poeme* al lui Stéphane Mallarmé – București, Editura Eminescu, 1991 –, extrem de elogiat de specialiști).

În cuvântul înainte semnat chiar de autor ni se spune că dicționarul conține aproximativ 15.000 de cuvinte și expresii (din acest punct de vedere, este al doilea după cel al lui Dan Dumitrescu (7.000 de cuvinte de bază și circa 25.000 de expresii).

Deși dicționarul se numește doar de „argou”, în afara acestui domeniu el mai conține – aflăm din același cuvânt înainte al autorului –, termeni ce provin din „limbajul familial”, din „limbajele de specialitate”, dar și din „exprimarea regională”, din „împrumuturile” din alte limbi, dar mai ales din engleza anglo-americană, precum și „termeni creați de jurnaliști, scriitori etc.” Cu toate acestea, termenii provenind din aceste domenii nu sunt semnalati ca atare, cu singura excepție a termenilor regionali, numai pentru aceștia existând, în „Lista de abrevieri și simboluri”, abrevierea *reg* pentru

„regionalism, termen regional”. Ar fi fost interesant de aflat, de exemplu, care termeni au fost „creați de jurnaliști, scriitori etc.” și nu numai!

Dicționarul este presărat cu o serie de casete informative, după modelul dicționarului lui Jean-Paul Colin (*Dictionnaire de l'argot français et de ses origines*, Paris, Larousse, 1990), ale unor varietăți de codaj ale argoului francez: *javanais*, *langue de feu* (poate ar fi trebuit menționată și varianta *langue de fe*), *largonji*, *louchébem* sau *loucherbem* (grafia *lourcherbem*, care figurează în această casetă, este fără îndoială o eroare de tastare!), *verlan* sau *verlouché*), mai puțin familiare, cu siguranță, cititorului obișnuit.

Ca orice întreprindere lexicografică de acest gen – mai ales dacă este vorba de una solitară, și nu de rodul activității unui colectiv –, lucrarea nu este lipsită de mici scăpări, inerente, de altfel. De exemplu, termenul *bigouille* „telefon” nu are nici un echivalent argotic, deși în argoul românesc există ‘sârmă’ și ‘pâlnie’ (acesta din urmă existând și la Dan Dumitrescu, autor al cărui dicționar este citat la bibliografie!)

Pentru *officemar* (< *officier* ‘ofițer’ + suf. *-mare*, sufix argotic datând cam din prima jumătate a secolului al XIX-lea), echivalat prin *ofițer*, poate ar fi fost mai potrivit termenul *ofițăran*. Acest cuvânt telescopat (sau cuvânt-valiză, după fr. *mot-valise*), chiar dacă nu e construit în argoul românesc prin adăugarea unui sufix, ci este compus din *ofi(ter)* + *țăran*, ni se pare mai plastic, mai potrivit. Este adevărat că și Dumitrescu îl traduce la fel (‘ofițer’), iar în dicționarul lui Frosin (menționat și el la bibliografie) nici nu figurează!

De asemenea, am remarcat o curiozitate în legătură cu folosirea binecunoscutului termen vulgar din română pentru organul sexual feminin: acesta figurează mai rar (doar aproximativ într-o treime din totalul termenilor), ca sinonim în seriile mai mult sau mai puțin argotice ale echivalărilor sale în română, spre deosebire de „omologul” său masculin! În schimb, în înjurături poate fi întâlnit (de exemplu în *Je t'emmerde!* ‘Du-te în pizda mă-tii!’). Aceeași „discriminare” persistă și în „Glosarul român-francez”, unde figurează „penis, pulă, carici”, dar „vulvă, păsărică, fofoloancă”, urmate, de fiecare dată, de echivalentele din argoul francez!

S-ar mai impune poate o observație, formală, dar care ar fi asigurat o mai mare comoditate în consultarea dicționarului celor mai puțin familiarizați cu argoul românesc. Astfel, credem că după termenul argotic francez ar fi fost mai util să figureze echivalentul său în limba română standard și abia apoi echivalarea sa, mai mult sau mai puțin argotică, printr-unul sau mai mulți termeni. Concret, de exemplu, în cazul unui termen precum „**jute** *sm* albuș, lapți, frișcă, muci, spumă, tărață, sloboz, spermă*”, ar fi fost mai comod, pentru un cititor mai puțin inițiat în argoul românesc, dacă mai

întâi ar fi găsit, ca echivalent al termenului francez, cuvântul „spermă” și abia apoi seria sinonimelor argotice românești.

Și tot acest termen impune și o altă observație: atunci când se dorește echivalarea termenilor din argoul francez prin corespondentele lor argotice românești, consultarea a cât mai multor surse lexicografice specializate ale argoului românesc (atâtea câte există în momentul redactării lucrării) este mai mult decât binevenită. Astfel, din bibliografia obligatorie a unui dicționar de argou bilingv nu trebuia să lipsească niciuna din lucrările: *Limbajul infractorilor*, a lui Traian Tandin (București, Paco, 1993; o a doua ediție, sub titlul de *Dicționar de argou al lumii interlope. Codul infractorilor*, București, Meditații, 2009); *Dicționarul de argou al limbii române*, al Ninei Croitoru Bobârniche (Slobozia, Arnina, 1996; a doua ediție revăzută și adăugită, 2003); *Dicționarul de argou și termeni colocviali ai limbii române* al lui Dan Dumitrescu (București, Teora, 2000), precum și *Dicționar de pușcărie. Limbajul de argou al deținuților din România* (Cluj-Napoca, Napoca Star, 2007) al lui Viorel Horea Țânțaș. La acestea am adăuga o lucrare indispensabilă care, chiar dacă nu reprezintă un dicționar de argou, conține niște „microglosare argotice” după fiecare din cele 12 „cânturi” care o compun, ceea ce face din ea, mai ales pentru argoul sexual, un reper obligatoriu al oricărei bibliografii argotice românești! Este vorba de volumul lui George Astaloș, *Pe multe de șuriu*. Cânturi de ocnă cu microglosare argotice și desene de Constantin Piliuță (București, Tritonic, 2001).

Astfel, dacă autorul ar fi consultat această ultimă lucrare ar fi găsit nu șapte sinonime argotice pentru „spermă” (câte figurează în cazul lui *jute*, de exemplu), ci nu mai puțin de... 25, dintre care ar fi putut alege. Eventual, seria sa sinonimică ar fi putut începe, după menționarea sensului din româna standard, prin *zeamă*, cel mai potrivit echivalent argotic, pentru că *jute* este un deverbial de la *juter* (la rândul său, un denominal de la *jus* „suc, zeamă”) și care înseamnă „a lăsa zeamă”, iar în argoul francez „a elibera un lichid din corpul uman: a scuipa, a plânge, a sângera; a țâșni din corp”, deci și „a ejacula”.

Și aceasta pentru că ni se pare interesant ca, atunci când există o astfel de asemănare între cele două argouri, acest lucru să fie evidențiat într-un fel, ceea ce Ioan Matei face în alte situații, cum ar fi, de exemplu, în cazul termenului *fente* (și varianta sa resufixată argotic *fendasse*, sub influența lui *connasse*, probabil), ambele însemnând „vulvă” și echivalate amândouă, în primul rând, prin *crăpătură*, urmat apoi de alte sinonime argotice. O altă asemănare interesantă întâlnim în cazul termenilor hipocoristici *fouf*, *foufoune*, (*fou*)*founette* toți însemnând „vulvă” și echivalați, pe bună dreptate, mai întâi prin hipocoristicul argotic românesc *fofoloancă* și abia apoi prin alte sinonime argotice.

În concluzie, în ciuda unor mici inadvertențe inerente, așa cum am subliniat anterior, mai ales atunci când este vorba de o realizare solitară (cum de altfel au fost toate încercările de până acum din domeniul lexicografiei argotice românești, indiferent de felul acestora – dicționare de argou al limbii române sau bilingve, cu doar două excepții: *Basic. Dicționar de argou spaniol-român* al lui Victor Pop și Rafael Esteban Solá, Timișoara, Editura Waldpress (?), 1997 și *Dicționarul de argou și expresii familiare ale limbii române*, semnat de Anca Volceanov și George Volceanov, București, Editura Livpress, 1998), lucrarea lui Ioan Matei se dovedește un instrument extrem de util tuturor celor interesați de argoul limbii franceze, care dispun acum, prin apariția acestui dicționar, de trei lucrări lexicografice specializate!

Eforturile constante ale autorului de a echivala termenii argotici franțuzești prin sinonime din același registru al limbii române fac ca dicționarul să fie interesant și pentru cei pasionați de argoul românesc, specialiști sau nu, traducători și cadre didactice, elevi și studenți. Iar prin foarte utilul „Glosar român-francez” cu care se încheie (pp. 523-591), lucrarea se dovedește a fi indispensabilă (cel puțin până la apariția unui dicționar de argou român-francez!) și traducătorilor din română în franceză.

